

Η Εκκλησιαστική Πρωτοχρονιά. Η Ινδικτιών.

Γράφει ο Αρχιμανδρίτης Γρηγόριος Κωνσταντίνου, Δρ Θεολογίας ΑΠΘ.

Το εκκλησιαστικό έτος που ξεκινά από την 1η Σεπτεμβρίου, αποτελεί την αρχή της Ινδίκτου. Η Ινδικτιών απετέλεσε μια ειδική μορφή μετρήσεως του χρόνου ανά δεκαπενταετίες έχοντας ως αφετηρία την γέννηση του Χριστού, περίπου από το 3ο έτος π. Χ. Αρχικά υπήρχε η Αυτοκρατορική 'Ινδικτος, ή Καισαρική Ινδικτιών, που κατά πάσαν πιθανότητα εισήχθη από τον Μέγα Κωνσταντίνο και γι' αυτό είχε επιπλέον το όνομα Κωνσταντινική, ή της Κωνσταντινουπόλεως, ή Ελληνική. Παράλληλα επισημαίνουμε πως υπήρχε και η Παπική Ινδικτιών της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας.

Ανατρέχοντας στο Αγιολόγιο του Σωφρόνιου Ευστρατιάδη για την περίπτωση αυτή, διαβάζουμε τα εξής: «είναι λέξις λατινική (indictio) ορισμόν σημαίνουσα καθ'ον κατά δεκαπενταετή περίοδον επληρώνοντο εις τους αυτοκράτορας των Ρωμαίων οι φόροι». Κατά την εκκλησιαστική όμως παράδοση, στην αρχή της ινδικτιώνος ο Αύγουστος Καίσαρας (1-14) καθιέρωσε, με διάταγμα την γενική απογραφή και την εισπραξη των φόρων των κατοίκων του Ρωμαϊκού κράτους, δηλαδή την 1η Σεπτεμβρίου. Στη συνέχεια κατά την

εποχή του Μεγάλου Κωνσταντίνου (313) και μετά καθιερώθηκε και επισήμα η χρήση της Ινδικτιώνος ως χρονολογίας. Η Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως από τότε δε μέχρι και σήμερα γιορτάζει την 1η Σεπτεμβρίου ως την αρχήν του εκκλησιαστικού έτους. «Ίνδικτον ημίν ευλόγει νέου χρόνου, ω και παλαιέ και δι ανθρώπους νέε».

Ως αρχή του εκκλησιαστικού έτους η 1η Σεπτεμβρίου καθορίστηκε κατά τον ακόλουθο τρόπο: Στην περιοχή της Ανατολής τα περισσότερα ημερολόγια είχαν ως πρωτοχρονιά την 24η Σεπτεμβρίου, που ήταν η ημέρα της φθινοπωρινής ισημερίας. Επειδή όμως η 23η Σεπτεμβρίου τύχαινε να είναι η γενέθλια ημέρα του αυτοκράτορα της Ρώμης Οκταβιανού, η πρωτοχρονιά μετατέθηκε στις 23 Σεπτεμβρίου, που και καθορίστηκε ως αρχή της Ινδικτού, δηλαδή με απλά λόγια της περιόδου του ρωμαϊκού διατάγματος για τον φόρο που ίσχυε για δεκαπέντε χρόνια. Έτσι λοιπόν η Ίνδικτος κατέληξε μετέπειτα να σημαίνει το έτος και αρχή της Ινδικτού την πρωτοχρονιά. Αυτήν την πρωτοχρονιά η Εκκλησία βρήκε και της προσέδωσε χριστιανικό περιεχόμενο, αφού τοποθέτησε σ' αυτήν την εορτή της συλλήψεως του Προδρόμου, που αποτελεί και το αρχικό γεγονός της ευαγγελικής ιστορίας. Αργότερα, κατά το έτος 462 μ.Χ., για πρακτικούς λόγους και για να συμπίπτει η πρώτη του έτους με την πρώτη του μηνός, η εκκλησιαστική πρωτοχρονιά μετατέθηκε την 1η Σεπτεμβρίου. Διευκρινίζεται δε ότι η πρωτοχρονιά της 1ης Ιανουαρίου έχει ρωμαϊκή προέλευση καθότι στην Ορθόδοξη Εκκλησία καθιερώθηκε τα νεότερα χρόνια. Η εκκλησιαστική ακολουθία που ψάλλεται την 1η Σεπτεμβρίου για την ευλόγηση του νέου εκκλησιαστικού έτους είναι μια ακολουθία απaráμιλλου κάλλους ως προς το υμνογραφικό της υλικό.

Η Χριστιανική Εκκλησία εορτάζει κάθε 1η Σεπτέμβριου την αρχή της Ινδικτιώνος – από την λατινική λέξη «indictio», που σημαίνει ορισμός – δηλαδή την έναρξη του εκκλησιαστικού έτους. Ο όρος προήλθε από την συνήθεια των Ρωμαίων αυτοκρατόρων να καθορίζουν με νόμο και για διάστημα δεκαπέντε ετών το ποσόν του ετησίου φόρου, που εισέπρατταν την εποχή εκείνη για την συντήρηση του στρατού. Στη συνέχεια οι δεκαπενταετείς αυτοί κύκλοι την εποχή του Καίσαρος Αυγούστου καθιερώθηκε κατ'

επέκτασιν να ονομάζονται Ινδικτιώνες, τρία χρόνια δηλαδή πριν από την γέννηση του Χριστού.

Επειδή λοιπόν ο Σεπτέμβριος είναι η εποχή της συγκομιδής των καρπών και της προετοιμασίας για τον νέο κύκλο βλαστήσεως, ταίριαζε στους χριστιανούς να εορτάζουν την αρχή της γεωργικής περιόδου αποδίδοντας ευχαριστίες πολλές στον Θεό για την εύνοιά του προς την υλική κτίση. Κάτι παρόμοιο έκαναν ήδη και οι Ιουδαίοι σύμφωνα με τις εντολές του μωσαικού νόμου, δηλαδή την πρώτη ημέρα του έβδομου Ιουδαϊκού μήνα. Έτσι λοιπόν τις αρχές Σεπτεμβρίου, τελούσαν την εορτή της Νουμηνίας, ή των Σαλπίγγων, κατά την οποία σκόλαζαν από κάθε εργασία, για να προσφέρουν θυσίες ολοκαυτωμάτων «εις οσμήν ευωδίας Κυρίω» (Λε. 23,18).

Ο Χριστός, ο Υιός και Λόγος του Θεού, ως εξουσιάζων τον χρόνο, ως προάναρχος Βασιλεύς των αιώνων, που σαρκώθηκε, για να οδηγήσει τα πάντα εις Εαυτόν και να συναθροίσει Ιουδαίους και Εθνικούς εις μίαν Εκκλησία, ζητούσε να ανακεφαλαιώσει εν Εαυτώ τον αισθητό κόσμο και τον γραπτό Νόμο. Σύμφωνα με αυτήν την ημέρα που η φύσις ετοιμάζεται να διατρέξει ένα νέο κύκλο εποχών, εορτάζουμε εμείς οι Χριστιανοί το γεγονός, κατά το οποίο ο Χριστός εισήλθε στην Συναγωγή και ανοίγοντας τον Ησαία διάβασε το χωρίο, στο οποίο ο Προφήτης ομιλεί επ' ονόματι του Σωτήρος «Πνεύμα Κυρίου επ' εμέ, ου είνεκεν έχρισε με, ευαγγελίσασθαι πτωχοίς απέσταλκε με, κηρύξαι ενιαυτόν (=έτος) Κυρίου δεκτόν» (Λκ. 4,18).

Έτσι λοιπόν όλες οι χριστιανικές Εκκλησίες, συναθροισμένες «επί το αυτό», αναπέμπουν την 1η Σεπτεμβρίου δοξολογία προς τον ένα τρισυπόστατο Θεό, που διαμένει στην αιώνια μακαριότητα, διακρατώντας τα πάντα στη ζωή στέλνοντας άφθονες τις ευλογίες του κάθε εποχή στα δημιουργήματά του. Ο ίδιος ο Χριστός ανοίγει τις θύρες του νέου έτους προσκαλώντας μας να τον ακολουθήσουμε, για να γίνουμε μέτοχοι της αιωνίου ζωής του.

Ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης γράφει για την ημέρα της Ινδίκτου στον Συναξαριστή του: Πρέπει να ηξεύρωμεν, αδελφοί, ότι η του Θεού αγία Εκκλησία εορτάζει σήμερον την Ινδικτιώνα, διά τρία αίτια. Πρώτον, επειδή και

αυτή είναι αρχή του χρόνου. Διά τούτο και κοντά στους παλαιούς Ρωμάνους πολλά ετιμάτο αυτή εξ αρχαίων χρόνων. Ινδικτιών δε κατά την ρωμαϊκήν, ήτοι λατινικήν γλώσσαν, θέλει να ειπή ορισμός. Και δεύτερον εορτάζει ταύτην η Εκκλησία, επειδή και κατά την σημερινή ημέρα, επήγεν ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός μέσα εις την Συναγωγήν των Ιουδαίων, και εδόθη εις αυτόν το Βιβλίον του Προφήτου Ησαίου, καθώς γράφει ο Ευαγγελιστής Λουκάς (Λκ. δ'). Ανοίγωντας το Βιβλίον ο Κύριος, ω του θαύματος! ευθύς εύρε το σημείο εκείνο, στο οποίο είναι γεγραμμένα τα λόγια αυτά· «Πνεύμα Κυρίου επ' εμέ, ου ένεκεν έχρισέ με, ευαγγελίσασθαι πτωχοίς απέσταλκέ με, ιάσασθαι τους συντετριμμένους την καρδίαν, κηρύξαι αιχμαλώτοις άφεσιν και τυφλοίς ανάβλεψιν, αποστείλαι τεθραυσμένους εν αφέσει, κηρύξαι ενιαυτόν Κυρίου δεκτόν». Αφού ανέγνωσεν ο Χριστός τα λόγια αυτά, έκλεισε το Βιβλίον και το έδωσε στον υπηρέτη. Έπειτα καθίσας, είπε στο λαό, «ότι σήμερα ετελειώθησαν οι λόγοι της Προφητείας ταύτης εις τα εδικά σας αυτιά». Ο λαός ακούωντας τα χαριτωμένα λόγια του Χριστού θαύμαζε, όπως μας επισημαίνει ο Ευαγγελιστής Λουκάς.

Συνεχίζοντας ο άγιος Νικόδημος επισημαίνει: Είναι δε και τρίτη αιτία, με την οποία η Εκκλησία του Χριστού μας υπενθυμίζει την Ίνδικτο, εορτάζοντας την αρχήν του νέου χρόνου· δηλαδή, διά μέσου της υμνωδίας και ικεσίας, όπου προσφέρουμε στον Θεό κατά την εορτή ταύτη, γενόμενος ίλεως σε όλους μας, ευλογώντας τον νέο χρόνο, χαρίζοντας σε όλους μας ευτυχία και γεμάτος από όλα τα υλικά αγαθά. Και να φωτίσει τις διάνοιές μας, διερχόμενοι όλον τον χρόνο με καθαρότητα και με αγαθή συνείδηση, ευαρεστώντας τον Θεό, φυλάσσοντας τις εντολές του, να τύχομε των εν Ουρανοίς αιωνίων αγαθών.

Αξιοσημείωτο είναι πως πριν από μερικά χρόνια η Εκκλησία μας με πρωτοβουλία του αιμνήστου Οικουμενικού Πατριάρχη κ. Δημητρίου το 1989, όρισε την 1η Σεπτεμβρίου ως ημέρα αφιερωμένη στο φυσικό περιβάλλον. Αυτό αποτέλεσε το έναυσμα στον νυν Οικουμενικό μας Πατριάρχη Βαρθολομαίο να δραστηριοποιηθεί παγκοσμίως για τα σύγχρονα οικολογικά ζητήματα, καταθέτοντας την θέση της Ορθοδοξίας, παρουσιάζοντας την ασκητική και μυσταγωγική αντιμετώπιση του προβλήματος. Για όλους αυτούς όμως που πραγματικά βλέπουν τον στενό σύνδεσμο μεταξύ Εκκλησίας και Οικολογίας ως πρώτη ενέργεια, διασφάλιση και προστασία, δεν είναι ένα απαρхайωμένο θεολογικό όραμα αλλά μια ζώσα εμπειρία, αφού ο αγιασμός περιλαμβάνει ολόκληρη την κτίση, και όχι μόνο τον άνθρωπο. Αυτή η αγιολογική και ασκητική εμπειρία της Εκκλησίας μας ξεπερνά κάθε ατομικιστική και ανθρωποκεντρική προσπάθεια καλώντας τον άνθρωπο σε μετάνοια, δηλαδή αλλαγή νοοτροπίας και για αυτήν ακόμα την φύση.

Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθόδοξης Εκκλησίας στο Μήνυμα, προς τον Ορθόδοξο λαό και κάθε άνθρωπο καλής θελήσεως, επισημαίνει την αναγκαιότητα της προσευχής και της δεήσεως προς τον Κύριο της δόξης για την προστασία της κτίσεως και της διασώσεως από την οικολογική κατάστροφή το εξής: «Η χριστιανική αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτεί μετάνοια για τις καταχρήσεις, εγκράτεια και ασκητικό ήθος, που αποτελούν αντίδοτο στην υπερκατανάλωση, συγχρόνως δε, καλλιέργεια στον άνθρωπο της συνειδήσεως ότι είναι «οικονόμος», και όχι κάτοχος της δημιουργίας. Δεν παύει να τονίζει ότι και οι μελλοντικές γενεές έχουν δικαίωμα πάνω στα φυσικά αγαθά, που μας εμπιστεύθηκε ο Δημιουργός. Γι' αυτό το λόγο και η

Ορθόδοξος Εκκλησία συμμετέχει ενεργώς στις διάφορες διεθνείς οικολογικές προσπάθειες. Όρισε δε την 1η Σεπτεμβρίου ως ημέρα προσευχής για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος».

Αυτή λοιπόν η πρωτοχρονιάτικη ημέρα για την Εκκλησία ως Ημέρα Προσευχής για την προστασία του Περιβάλλοντος αρχίζει εδώ και καιρό να λαμβάνει οικουμενικές διαστάσεις, ώστε να έχει υιοθετηθεί και από άλλες Εκκλησίες και Ομολογίες ως Ημέρα Προσευχής για το Περιβάλλον. Αυτό βέβαια φανερώνει πως η ευαισθησία της Ορθοδοξίας στα σύγχρονα οικολογικά προβλήματα, είναι καρποφόρος παγκοσμίως. Αυτή η σωτήρια αλληλοσύνθεση ανθρώπου και κτίσεως, Θεού και οικολογίας, φανερώνεται μέσα από τους βίους των Αγίων που έζησαν σε αρμονία με την φύση. Χαρακτηριστικό δε παράδειγμα είναι ο της 1ης Σεπτεμβρίου εορτάζων Άγιος Συμεών ο Στυλίτης και όχι μόνο. **Αμήν.**

Πηγή : <https://www.pemptousia.gr/>